

Sisäministeriö
Kirjaamo
kirjaamo.sm@gov.fi

VN/18970/2024

Rauman kaupungin lausunto alueellisen varautumisen yhteistyön ja tilannekuvatoiminnan kehittämishankkeeseen sekä Lupa- ja valvontavirastoa koskevan valtioneuvoston asetukseen

Sisäministeriö ja valtiovarainministeriö esittivät 26.6.2024 alueellisen varautumisen yhteistyön ja tilannekuvatoiminnan kehittämishankkeen toimikaudelle 15.8.2024–30.8.2025. Toimikautta on jatkettu 30.11.2025 asti.

Hankkeen tarkoitus oli selvittää kuntien, hyvinvointialueiden, valtion alueellisten toimijoiden, kirkon ja huoltovarmuuskriittisten yritysten sekä kolmannen sektorin varautumisen nykytilanne ja vastuut, selvittää alueellisten yhteistyöverkostojen järjestämisen eri vaihtoehdot ja tehdä ehdotus tilannekuvatoiminnan järjestämisestä. Hankkeessa on arvioitu, miten varautumisen alueellista yhteistyötä, koordinaatiota ja tilannekuvatoimintaa tulisi uudistaa niin, että se tukisi häiriötilanteiden ja poikkeusolojen hallintaa sekä yhteiskunnan kannalta kriittisten toimintojen ylläpitämistä mahdollisimman tehokkaasti.

Lausuntopyyntö pitää sisällään kaksi erillistä lausuntopyyntöä:

- 1. Alueellisen varautumisen yhteistyön ja tilannekuvatoiminnan kehittämishankkeen raportti**
- 2. Lupa- ja valvontavirastoa koskeva valtioneuvoston asetus; alueellisten valmiustoimikuntien kokoonpano**

Rauman kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausuntoon. Raportissa tehdyt ehdotukset ovat kokonaisuutena kannatettavia ja tehty työ luo hyviä edellytyksiä alueellisen varautumisen kehittämiseksi. Seuraavissa luvuissa Rauman kaupunki ottaa kantaa kumpaankin lausuntopyyntöön erikseen.

1. Alueellisen varautumisen yhteistyön ja tilannekuvatoiminnan kehittämishankkeen raportti

a. Alueellisen varautumisen yhteistyö

Rauman kaupunki kannattaa vahvasti sitä, että maakunnallisesta yhteistyöryhmästä säädetään laissa, jolloin varmistetaan maakunnallisen rakenteen syntyminen yhtenäisesti koko Suomeen. Tällä hetkellä varautumisen yhteistyön rakenteet, aktiivisuus ja taso vaihtelevat maakunnissa suuresti. Toimivia yhteistyöverkostoja ovat esim. maakuntaliiton vetämä Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunta (KS-TURVA) sekä Business Tampereen fasilitoima Pirkanmaan turvallisuusklusteri. Toisissa maakunnissa, kuten esim. Satakunnassa, vastaavia yhteistyöverkostoja ei ole. KS-TURVA:n kaltaiset yhteistyörakenteet ovat syntyneet sellaisen laajan yhteistyön tarpeesta, joihin AVI:n valmiustoimikunnat eivät ole aiemmin onnistuneet vastaamaan. Edellä mainituissa ryhmissä on toisaalta laaja edustus kaikilta sektoreilta, mutta myös toimintakykyä, tiheämmin kokoontuvan ydinryhmän ja aihekohtaisten alaryhmien ansiosta.

Toimiviin yhteistyöverkostoihin, kuten KS-TURVA:an, on kyetty integroimaan onnistuneesti myös hyvinvointialueen asetusten (308/2023) ja (570/2024) mukainen varautumisen yhteistyö. Tämä antaa HVA:lle mahdollisuuden keskittyä ydinosaamiseensa, kun taas esim. Satakunnassa koko alueellinen varautuminen on ym. asetusten perusteella laitettu HVA:n harteille. On selvää, ettei hyvinvointialueilla ole kapasiteetti yksin pyörittää yllä kuvatus kaltaisia, laajoja yhteistyöverkostoja ja sen vaatiminen asettaa vain lisää haasteita muutenkin kuormittuneelle järjestelmälle.

Ylipäänsä Rauman kaupunki pitää tärkeänä linkittää hyvinvointialueiden valmiustoiminta suunnitteilla olevaan alueellisen varautumisen yhteistyöhön. Kumpaankin toimintaan osallistuvat tahot ja roolit ovat pitkälti samoja, jonka vuoksi tässä on mahdollisuus sekä selkeyttää ja suoraviivaistaa toimintaa, että säästää resursseja.

Rauman kaupunki tukee täten vahvasti sisäministeriön ja valtiovarainministeriön käsillä olevan hankkeen motiivia valmiustyön yhteensovittamisesta. Tässä yhteydessä olisi tärkeää, ettei alueellisen varautumisen yhteistyö olisi yksittäisen ministeriön vastuulla, vaan että valtioneuvostotason yhteensovittamisryhmä koostuisi laajasti eri ministeriöiden edustajista.

Yllä mainituista syistä Rauman kaupunki kannattaa maakuntatasoisen yhteistyön järjestämisen malleista mallia B. Se varmistaa LVV:n riittävän ohjauksen, mutta antaa väljyyttä rakentaa toimintaa maakunnan erityispiirteet huomioiden. Toimivuus ja sujuvuus alueellisessa yhteistyössä on tärkeää, sillä on

kannatettavaa, että alueellinen yhteistyö rakentuu laajoissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa samoille aluetason yhteistyörakenteille ja prosesseille kuin normaalioloissa.

Lisäksi Rauman kaupunki pitää keskeisenä, että myös maakuntakeskuksia pienempiä kuntia huomioidaan yhteistyössä, sillä asukasmäärät eivät aina korreloi kunnan turvallisuusstrategisen merkityksen kanssa. Sijainti, turvallisuuskriittinen teollisuus, rikollisuuden määrä ja muoto tai muut tekijät voivat nostaa pienemminkin paikkakunnan turvallisuusasioissa keskeiseksi tekijäksi.

b. Tilannekuvatoiminta

Rauman kaupunki kannattaa vahvasti yhteisen tilannekuvan kehittämistä sekä tiedonvaihdon esteiden purkamista siten, että myös kunnat pääsevät osaksi turvallisuuden tilannekuvaa. Kunnat ovat tällä hetkellä viranomaistilannekuvan ulkopuolella. Haluamme painottaa kahta näkökulmaa:

I. Normaaliolojen tilannekuva ja ei-salassa pidettävä tieto

Raportissa ei ole tarkasteltu rikollisuutta tai muita turvallisuusilmiöitä, vaikka alue- ja paikallishallinnon turvallisuussuunnittelun edistäminen on lupa- ja valvontaviranomaisen lakisääteinen tehtävä. Varautumisen lisäksi myös normaaliolojen sisäinen turvallisuus ja rikostentorjunta edellyttäisi, että tietoa jaettaisiin turvallisuusviranomaisilta kuntiin. Kunnat ovat kuitenkin se taho, jossa päätöksenteon kautta luodaan ne olosuhteet, joissa rikoksia tapahtuu tai jää tapahtumatta. Esim. oikea-aikainen tiedottaminen nuorisorikollisuudesta tai liikenneturvallisuudesta mahdollistaisi kuntien reagoimisen. Vaikka rikostilastot sinänsä ovat julkisia, niitä ei julkaista kovinkaan säännöllisesti eikä poliisi tulkitse niitä yhdessä kuntien kanssa. Tällöin esim. rikosnimikkeiden ja rikosrajojen tai -kirjausten muutokset tai vaihtelut poliisin resursseissa ja valvonnan kohteissa saattavat vääristää kuntapäätäjien kuvaa.

II. Poikkeusolojen tai häiriötilanteiden tilannekuva / salassa pidettävä tieto

Valtionhallinnon asiakirjojen turvallisuusluokituksia ei ole käytössä kunnissa, mikä vaikeuttaa salassa pidettävien raporttien jakamista. Sisäisen turvallisuuden näkökulmasta on tärkeää, että turvallisuusviranomaiset ovat ajan tasalla paikallisista ilmiöistä ja toisaalta kunnat taas tietoisia valtakunnallisesta viranomaisten tilannekuvasta. Esimerkiksi Covid-19-pandemia osoitti, että viranomaisten ja kuntien välinen yhteistyö sekä tiedonvaihto on erittäin tärkeää nopeissa tilanteissa ja kuntien asema turvallisuustoimijoina keskeinen osa paikallista varautumista ja turvallisuutta.

Yhteisen tilannekuvan tuottamiseksi ja jakamiseksi tulisi olla käytössä yhteinen järjestelmä, jota myös kunnat voivat käyttää. Laki turvallisuusverkkojen toiminnasta ei mahdollista tällä hetkellä kunnille turvallisuusverkkojen työasemaa. Jäljellä olevat Virve -kanavat ovat ainoita, joilla kunnat pääsevät tilannekuvaviestinnän piiriin. Myös pääsy SUPO:n turvallisuusselvitysten piiriin olisi erittäin toivottavaa, koska pienilläkin kunnilla on strategisesti tärkeitä toimintoja, positioita ja tietoja.

2. Lupa- ja valvontavirastoa koskeva valtioneuvoston asetus; alueellisten valmiustoimikuntien kokoonpano

Rauman kaupunki kannattaa ehdotusta asetuksen muuttamiseksi siten, että alueellisten valmiustoimikuntien kokoonpano ja tehtävät määritellään entistä selkeämmin. Parhaimmillaan asetus tukisi sisäministeriön ja valtiovarainministeriön kehittämishankkeen pyrkimystä varautumisen yhteistyön tehostamisesta. Kuten luvussa 1 kuvattu, olisi kuitenkin tärkeää, että alueelliset valmiustoimikunnat koostuvat monialaisesti eri viranomaisten ja toimijoiden edustajista, jotta varautuminen ja turvallisuusyhteistyö ovat kokonaisvaltaisia ja vaikuttavia. Myös kytkös hyvinvointialueiden valmiustyöhön tulisi varmistaa.

Raumalla 10.11.2025

Rauman kaupunki

Esko Poikela
Kaupunginjohtaja

Tanja Ufer
Turvallisuuspäällikkö